ACX 8711

(R)

PENGAGIHAN ZAKAT MENGIKUT ENAKMEN MAJLIS AGAMA ISLAM DAN ADAT ISTIADAT MELAYU KELANTAN 1994: KAJIAN TERHADAP *ASNAF FĪ SABĪLILLĀH*

MOHD. ZULKIFLI AB. GHANI

DISERTASI INI DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI KEPERLUAN BAGI IJAZAH SARJANA SYARIAH BAHAGIAN II (SECARA BERKURSUS DAN DISERTASI)

JABATAN SYARIAH DAN UNDANG-UNDANG
BAHAGIAN PENGAJIAN SYARIAH
AKADEMI PENGAJIAN ISLAM
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR

2003

Perpustakaan Universiti Malaya
A509837323

ABSTRAK

Pengagihan dalam sistem pentadbiran dan pengurusan zakat merupakan penentu untuk kita mengukur sejauh mana keberkesanan objektif zakat. Di Kelantan, *asnaf fī sabīlillāh* merupakan *asnaf* yang paling dominan dalam penerimaan habuan zakat. Justeru disertasi ini cuba memfokuskan sejauhmanakah kewajaran yang diterima oleh *asnaf fī sabīlillāh* berdasarkan kepada apa yang diperuntukkan dalam Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994. Di samping itu disertasi ini juga akan meninjau secara lebih dekat lagi sistem pentadbiran zakat yang diamalkan oleh pihak Majlis dalam pengagihan zakat di kalangan *asnaf* dan *asnaf fī sabīlillāh* khasnya. Selain itu ia juga bertujuan untuk melihat perkembangan perundangan zakat di negeri Kelantan Darul Naim.

ABSTRACT

The distribution in management of Zakat is a main factor for us to measure an effective of Zakat objective. In Kelantan, the group or *asnaf* of *fī sabīlillāh* is a main *asnaf* in distribution of Zakat. Therefore the objective of dissertation is discuss whether a distribution of Zakat for *asnaf fī sabīlillāh* in particular conforms to the statute for The Enactment of Council's of Islamic Religion and Malay Custom of Kelantan, 1994. In addition, this dissertation also attempts to see the Council's policies in respect of Zakat distribution generally to all *asnaf* and specifically to *asnaf fī sabīlillāh*. Along with this the dissertation also surveys for development of legislation of Zakat in the state of Kelantan Darul Naim.

PENGHARGAAN

Alhamdulillahi Rabbil 'Alamin, sekalung kesyukuran penulis panjatkan ke hadrat Ilahi di atas limpah kurnia dan inayah-Nya dapat penulis menyiapkan kajian ini. Selawat dan salam buat junjungan mulia Rasulullah s.a.w., para sahabat dan auliyak terbilang serta pendukung-pendukung keadilan sepanjang zaman.

Di kesempatan ini selaut apresiasi penulis ucapkan kepada Prof. Madya Dr. Ahmad Hidayat Buang, selaku penyelia yang telah banyak memberi bimbingan, panduan, dorongan dan tunjuk ajar kepada penulis sepanjang penulisan ini. Tidak ketinggalan juga kepada semua pensyarah di Universiti Malaya yang telah mendidik dan mencurahkan ilmu yang tidak ternilai harganya kepada penulis.

Segunung ingatan dan ucapan terima kasih kepada Encik Nik Mohammed Noor bin Nik Ishak, Pegawai Urusan Sumber Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan yang telah banyak memberi sumbangan dan maklumat kepada penulis untuk menyiapkan disertasi ini. Di panjangkan penghargaan ini untuk Dato' Daud Mohammed, Ketua Hakim Syar'ie Negeri Kelantan yang sudi meluangkan masa untuk berbincang dengan penulis serta kesudiannya memberikan pandangan mengenai isu yang diutarakan penulis. Selain itu juga untuk Dato' Hj. Hasbullah bin Muhammad Hasan, Mufti Besar Negeri Kelantan yang sedia meluangkan masanya untuk memberikan pandangan dan jawapan mengenai persoalan yang berkaitan

disertasi ini. Tidak ketinggalan juga kepada semua kakitangan Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan dan kepada pihak perpustakaan Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Perpustakaan Utama, Perpustakaan Akademi Pengajian Islam dan Perpustakaan Peringatan Zaaba, Universiti Malaya di atas sumbangan yang diberikan.

Segugus harapan dan doa penulis kalungkan teristimewa buat *'zaujati'* Aziah yang telah banyak memberi dorongan dan buah fikiran kepada penulis sepanjang penulisan disertasi ini. Tidak lupa juga kepada rakan-rakan seperjuangan yang sudi memberikan kerjasama dan pandangan kepada penulis untuk menyiapkan disertasi ini, terutamanya Hamizan, Faizal, Yunus, Ali dan warga No. 41, Lorong Kurau, Bangsar dan seluruh ahli keluarga penulis serta semua pihak yang secara tidak langsung terlibat dalam menjayakan disertasi ini.

Akhirnya penulis ingin memohon jutaan kemaafan di atas segala kelemahan yang terdapat dalam disertasi ini. Semoga kajian ini dapat memberikan sumbangan dan signifikasi kepada semua dan mereka yang sentiasa mengikuti perkembangan zakat di Malaysia. Wassalam.

Mohd. Zulkifli Ab. Ghani,
Kg. Alur Jambu, Beris Kubur Besar,
16050 Bachok,
Kelantan.

Mac, 2003 M
Muharam, 1424 H.

DAFTAR ISI

Kandungan	Halaman
LAMPIRAN TAJUK	
ABSTRAK	i
ABSTRACT	ii
PENGHARGAAN	iii
DAFTAR ISI	v
TRANSLITERASI	vii
SENARAI KEPENDEKAN	viii
SENARAI JADUAL	ix
SENARAI RAJAH	x
SENARAI LAMPIRAN	xi
BIBLIOGRAFI	
LAMPIRAN	
I: PENDAHULUAN	
1.1 Latar Belakang Masalah	1
1.2 Objektif Kajian	7
1.3 Skop Kajian	8
1.4 Metodologi Kajian	10
1.4.1 Metode Pengumpulan Data	11
1.4.2 Metode Analisis Data	12
1.5 Kajian Lampau	14
II: *ASNAF FĪ SABĪLILLĀH*	
2.1 Pengenalan	21
2.2 Beberapa Penghuraian Mengenai *Fī Sabīlillāh*	23
2.3 Konsep *Fī Sabīlillāh*	24
2.4 Tafsiran *Fī Sabīlillāh*	27
2.5 *Fī Sabīlillāh* Menurut Hadis	30
2.6 *Fī Sabīlillāh* Menurut Mazhab	32
2.7 *Fī Sabīlillāh* Menurut Undang-Undang dan Fatwa	39
2.8 *Fī Sabīlillāh* Mengikut Pandangan Kontemporari	41

III: PERUNTUKAN UNDANG-UNDANG ZAKAT MAJLIS AGAMA ISLAM DAN ADAT ISTIADAT MELAYU KELANTAN

3.1 Pengenalan Undang-Undang EMAIAIMK 49
3.2 Peruntukan-Peruntukan Dalam EMAIAIMK 51
3.3 Peruntukan Zakat Dalam EMAIAIMK 54
3.4 Analisis Peruntukan EMAIAIMK 65
 3.4.1 Pengagihan Zakat 70
 3.4.2 Asnaf *Fī Sabīlillāh* 74

IV: AMALAN AGIHAN ZAKAT DI KELANTAN

4.1 Pengenalan 79
4.2 Polisi Agihan Zakat Majlis 80
4.3 Struktur Unit Agihan Zakat 82
 4.3.1 Manual Prosedur Kerja Unit Agihan Zakat 83
4.4 Bentuk-Bentuk Agihan 89
4.5 Golongan Yang Layak Menerima Zakat 93
4.6 Penjelasan Asnaf Dan Aktivitinya 94

V: AGIHAN *FĪ SABĪLILLĀH*

5.1 Pengenalan 103
5.2 Pola Agihan Zakat Majlis 104
5.3 Agihan *Fī Sabīlillāh* 105
5.4 Jenis-Jenis Agihan 107
5.5 Analisis Agihan *Fī Sabīlillāh* 108

VI: PENUTUP

6.1 Rumusan 119
6.2 Saranan 122
6.3 Kesimpulan 125

TRANSLITERASI

Perkataan-perkataan ‘Arab disendengkan dan dieja dalam huruf Rumi dengan menggunakan transliterasi berikut:

1. Konsonan

Huruf Arab	Huruf Rumi	Huruf Arab	Huruf Rumi
ا, ء	’(Hamzah), A	ض	Ḍ
ب	B	ط	Ṭ
ت	T	ظ	Ẓ
ث	Th	ع	‘
ج	J	غ	Gh
ح	Ḥ	ف	F
خ	Kh	ق	Q
د	D	ك	K
ذ	Dh	ل	L
ر	R	م	M
ز	Z	ن	N
س	S	ة/ه	H
ش	Sy	و	W
ص	Ṣ	ي	Y

2. Vokal

Vokal Panjang	Vokal Pendek	Diftong
ā___ آ	a___ ا	aw___ او
ū___ و	u___ و	ay___ اي
ī___ ي	i___ ي	uww___ وّ

SENARAI KEPENDEKAN

DBP	: Dewan Bahasa dan Pustaka
Ibid	*: Ibidem*
IBS	*: International Book Store*
JK SMABR	: Jawatankuasa Sekolah Menengah Agama Bantuan Rakyat
Loc.cit	*: Loco Citato*
LUZAM	: Lembaga Urusan Zakat Malaysia
M	: Masihi
MAS	*: Malaysian Airline System*
Op.cit	*: Opera Citato*
r.a	: Radhiallahu'anhu
s.a.w.	: Sallalahu'Alaihi Wassallam
t.t.	: Tanpa tarikh
TYPT	: Tabung Yayasan Penggajian Tinggi
UM	: Universiti Malaya

SENARAI JADUAL

Jadual 3.3: Jenis-jenis Kesalahan dan Hukuman Berkaitan Zakat.

Jadual 5.4.1: Agihan Yang Diperolehi *Asnaf Fī Sabīlillāh* Mengikut Kategori Bagi Tahun 1996-2000.

SENARAI RAJAH

Rajah 4.3: Carta Organisasi Unit Agihan Zakat Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.

Rajah 4.3.1: Carta Aliran Kerja Agihan Zakat Majlis

Rajah 4.4: Anggaran Perbelanjaan Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan Bagi Tahun 2001.

Rajah 5.2.1: Pola Agihan Zakat Majlis Di kalangan *Asnaf* Bagi Tahun 1996-2000.

SENARAI LAMPIRAN

Lampiran A: Surat Tauliah Perlantikan Amil Zakat Fitrah.

Lampiran B: Carta Organisasi Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.

Lampiran C: Borang Permohonan Bantuan Am Pelajaran (IPT)

Lampiran D: Borang Permohonan Wang Zakat – Bantuan Am.

Lampiran E: Maklumat Pengagihan Wang Zakat MAIK Mengikut Keperluan *Asnaf* Bagi Tahun 1991-2000.

Lampiran F: Jenis-Jenis Agihan *Fī Sabīlillāh* Bagi Tahun 1996-2000.

Lampiran G: Ibadat Zakat, Satu Pengenalan Zakat Fitrah, Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan.

Lampiran H: Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan Dalam Alaf Baru.

Lampiran I: Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan, Bil. 4, Tahun 1994.

Lampiran J: Anggaran Belanjawan MAIK Tahun 2001.